

Ewout Storm van Leeuwen

Buitenissig

Bushcraft: leven in het wild

novelle

Colofon

Ewout Storm van Leeuwen, *Buitenissig*

Copyright © 2023 Ewout Storm van Leeuwen en voor deze uitgave
Boekencoöperatie Nederland U.A.

Een uitgave van Artscience, onderdeel van de Boekencoöperatie

Boekverzorging: Ewout Storm van Leeuwen

Alles uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder
schriftelijke toestemming van de uitgever.

boekcoop@gmail.com

www.boekencooperatie.nl

NUR 301 (novelle)

ISBN 9789492079671 (papieren boek)

ISBN 9789492079770 (e-boek)

Ewout Storm van Leeuwen

Buitenissig

Een experiment om in het wild te leven...
alleen, maar dat lukt niet helemaal,
familie is sterker

novelle

1. De juiste plek, of toch niet?

Het water zou hij moeten filteren.

De grijsbebaarde man had een handvol van het traag stromende water geschept, geproefd en uitgespuugd. Het was zo niet te drinken.

Hij stond op uit zijn gehurkte houding en speurde opnieuw in het rond, aarzelend over de locatie omdat het water niet drinkbaar bleek. Op grond waarvan zou hij een juiste beslissing kunnen nemen? Wat was juist, om daarover eens te beginnen? Op zee was er nooit een kwestie van kiezen geweest, daar was het een kwestie van bewegen op een medium in eeuwige beweging. Alleen de richting moest je zelf bepalen. Dit landschap was gestold in een vaste vorm, waar hij het mee moest doen, waar hij ergens moest ophouden met zich van de ene plek naar de andere te bewegen. Net als zijn laatste schip, dat zonder hem naar de plaats was gevaren waar het gesloopt zou worden. Hier had hij te maken met een landschap waarvan hij de mogelijkheden en moeilijkheden moest zien te doorgronden, of hij erin en ervan zou kunnen leven.

Weer be kroop hem het groteske van zijn expeditie. Hij die geen enkele ervaring met landleven had zou wel eens laten zien hoe een modern mens in het wild kon leven. Maar ja, dat had te maken met zijn onstillbare hunkering naar autonomie sinds hij zijn laatste schip had opgegeven. Daar was hij schipper naast God geweest. Dat wilde hij weer.

Hij liet zijn bedenkingen vallen; die kwamen vooral voort uit onervarenheid, hoopte hij. Gewoon rond kijken in de heldere winterlucht, zoeken naar wat hij nodig had, want die dingen had hij lang tevoren al bedacht, opgezocht en mentaal genoteerd.

Overnieuw. Waarom was deze plek geschikt? Hoger gelegen grond met bos, een natuurlijke weide die wees op de aanwezigheid van grote grazers. Herten zeker, misschien verwilderde pony's, verwilderde runderen. Dat vroeg om stevige omheiningen. Een riviertje met hoge elzen, essen, hazelaars en wilgen langs de oever en aan de overkant rietvelden.

De rationele planvaardigheid waar hij zich aan vastklampte, waar hij prat op ging, zou het niet nog een keer afleggen tegen de verlamme twijfels die hem volkomen plat zouden leggen als hij eraan toe zou geven. Zoals: waar was hij mee bezig? Wat wilde hij bewijzen? Philip, zei hij vermanend tot zichzelf, voor wie ben je hier bezig?

Op die laatste vraag had hij wel een antwoord: voor zichzelf. Er was niemand anders in zijn leven.

Waarom? De vraag waarmee elk kind volwassenen tot stomheid kan slaan. Hij had wel een vaag idee voor een antwoord: omdat hij het als gepensioneerde zeeman in een aangeharkte wereld niet uithield.

Daaronder gingen weer andere vragen schuil, nog meer existentieel. Op zee was hij de hoogste baas geweest, van het schip en van de bemanning – tenminste: zolang hij de instructies van de rederij uitvoerde. Aan de wal was daar niets van over gebleven. Geen eerste stuurman meer om filosofische gesprekken mee te voeren, geen besloten groepje officieren om mee te eten. Niemand om mee te eten, dat voelde wel armoedig. Geen kokkie meer. Niemand om mee te praten, terwijl zijn hoofd zo vol zat. Om moe van te worden.

‘Oké,’ riep hij hardop tegen het gras, de rivier en de bomen – tegen de hemel durfde hij niet – ‘Ik ben hier om mezelf te redden van een dodelijke onaangepastheid!’

Goh, wat een hoogstaand motief, gaf hij zichzelf antwoord.

Redden is altijd goed, wist hij zichzelf te overstemmen.

Laat maar zien dan.

Twijfel. Was dit wel de beste plek? Waarom moet een plek het beste zijn, is goed niet goed genoeg? En hoe definieer je “het beste”?

Hij besloot door te lopen, er waren vast nog meer plekken die geschikt waren en misschien geschikter dan deze. Bijvoorbeeld met een beekje of bronnetje dat drinkbaar water leverde. Want al had hij zich verdiept in allerlei technieken en handigheidjes, hij had nog nooit wat zelf gemaakt. Nu moet hij beginnen met een waterfilter. Zand met een laag actieve kool eronder. Daarvoor, onder andere, had hij een pottenbak cursus gedaan. Voor een waterfilter zou hij potten moeten gaan bakken, stapelbare.

Het riviertje liep onderlangs een beboste heuvelrug. Waar de dalbodem enigszins vlak was hadden zich weiden kunnen ontwikkelen dankzij grote grazers, voornamelijk paarden meende hij aan de hand van keutels. Pony's, de keutels waren vrij klein. De hellingen waren zwaar bebost en reikten hier en daar tot aan het water. Aan de overkant waren uitgestrekte rietvelden met hier en daar plukjes elzen. Verder weg rees het land weer met akkers, weiden, bosjes en hier en daar een boerderij, kon hij dankzij zijn verrekijker constateren.

Een steile uitloper van de heuvels had het riviertje uitwaarts in een bocht gedwongen en sneed zijn verdere pad af.

Hij deed zijn rugzak af en at meegebrachte boterhammen. Geen beek of bron onderweg gezien. Het water uit de heuvels zou wel ondergronds naar het riviertje en het moeras erachter zakken. Met het meegebrachte water deed hij daarom zuinig aan.

Dan was de eerste plek die hij onderzocht had toch de minst slechte, al ontbrak drinkwater.

Hij ondernam de terugweg. Bij terugkomst op het weijtje groeide het gevoel dat dit de enige plek was waar hij uit de voeten zou kunnen.

Hij liep van de drassige oever de lichte helling op, trok hier en daar een pol gras of plant los. Kleiige, donkere aarde, goed voor een moestuin. Hoor hem: hij had niet eens kamerplanten in zijn huis gehad en de achtertuin was betegeld. Maar hij had boeken over tuinieren gelezen.

Hij sjokte naar de bosrand langs een tamelijk vlakke verhoging in het terrein. De plek leek hem uitermate geschikt voor zijn tent en hij zette er zijn rugzak en tas neer.

Het was een gemengd bos: eiken, beuken, hazelaars, hier en daar vogelkers, een berk, een plukje essen, een grote esdoorn, verderop hellingen met dennen. Geen aangeplante bomen: nergens rijen rechte stammen. Het viel hem mee hoe makkelijk hij de bomen kon determineren. Hij had ook boeken over bomen en hout gelezen.

Langs het stroompje waren de bomen lang en min of meer recht uitgegroeid. Het leek allemaal bruikbaar constructiehout. In het bos genoeg dood sprokkelhout voor een paar maanden vuur.

Een paar maanden vuur?! Hij kromp een beetje ineen onder de vernijngige opmerking van zijn alter ego. Een paar maanden maar?!

Het wordt zomer, wist hij zijn gedachte te nuanceren.

Het koele, rationele assesment van de natuurlijke hulpbronnen waar hij gebruik van kon maken gaf zijn onzekere zelf enig houvast. Daar zou het niet aan liggen. Gek dat hij in de ruim veertig jaar die hij op zee had doorgebracht – een omgeving die in potentie levensbedreigend kon zijn – nooit de vrees had gehad om tekort te schieten. Kwam dat door de gedegen opleidingen en het jarenlang gestaag opdoen van ervaring in een strenge hiërarchie aan boord, waar verantwoordelijkheden tot op de puntkomma waren omschreven? Lag dat aan de betrouwbare schepen met even betrouwbare machinisten?

Hij kon al die vragen met ja beantwoorden. Eigenlijk had hij zich nog nooit in deze omvang gerealiseerd hoe beschermd hij had geleefd op de schepen. Zelfs toen hij zelf gezagvoerder was. Er was altijd een betrouwbaar team aan boord. Nu was hij uitsluitend en alleen op zichzelf aangewezen en vormden zijn kennis, inzicht, leervermogen en vaardigheden het team waar hij op moest leunen. Hij kon hier niet terugvallen op kundige officieren en handige machinisten.

Het besef vervulde hem voor het eerst sinds hij het plan had opgevat om eruit te breken met een woeste, ongebreidelde vreugde. Hier hoefde hij naar niemand te luisteren en niemand hoefde naar hem te luisteren. Hij was alleen en soeverein!

Nu nog autonoom worden, zei zijn rationele zelf. Daar zou dit landschap hem bij moeten helpen. Hij verzamelde een arm vol hout en liep terug naar zijn verkozen kampplaats. Eerst water. Daarvoor had hij zand en houtskool nodig en iets om het in te doen. Het eerste moest hij zoeken, het tweede moest hij maken en het derde had hij, na eerst enige keren het idee verworpen te hebben, aan: zijn leren broek. Die kon provisorisch als waterfilter dienen, totdat hij een betere oplossing had. Waarom had hij er niet aan gedacht om iets mee te nemen dat als filterbehuizing kon dienen? In de vraag zat het antwoord: ik heb toch mijn leren broek meegebracht? Een lichter en multifunctioneler stuk uitrusting moet nog verzonnen worden.

Het leek wel of hij met z'n tweeën was, twee broers die het voortdurend met elkaar oneens waren. De slimme jongen en de sceptische oudere broer die alles in twijfel trok. Wie gaat er nou zijn kostbare leren broek opofferen voor een waterfilter?!

In een soort verweer hield hij de petfles met leidingwater omhoog, waar nog maar een bodempje in zat. Hij had op een beekje met drinkbaar water gerekend en dat was hier nergens te vinden. Zo eenvoudig zat dat.

Hij werd duizelig en moest gaan zitten. Hij stutte zijn draaijerige hoofd met zijn knieën en wachtte tot het overging.

Hij was even weggeweest. Dat kende hij wel, eigenlijk vond hij die momenten best plezierig. Even niks aan zijn kop. Niks in zijn kop. Alleen die duizeligheid was een crime. Gebrek aan oriëntatie, had zijn huisarts gezegd. Zorg dat je ergens gaat behoren, was zijn advies geweest. Zolang je aan het dolen bent weet je niet wat onder of boven is en daar word je duizelig van.

Vuur was snel gemaakt. Uit zijn tas haalde hij een opvouwbaar legerschap en liep naar het stroompje. Hij had aan een strook dunner begroeiing van gras en kruiden gezien waar een zandruggetje lag, neergelegd in tijden dat het stroompje een snel riviertje was. Hoe had hij dat kunnen zien? Gewoon door goed te kijken. Hij had nooit eerder een zandrug in werkelijkheid gezien en toch herkende hij hem meteen, dankzij boeken en films.

Hij vulde een van de pijpen van zijn broek, die hij van onderen met een leren veter had dichtgebonden, met geel, grof zand dat hij van onder de zode aan het licht bracht.

Terug bij de rugzak trok hij eerst een spijkerbroek aan, het was vroeg in het jaar en waterkoud. Uit het vuur haalde hij de houtskool en legde er nieuw hout op.

Terug bij de oever velde hij met zijn snoeizaagje drie stammetjes, sleepte ze naar de kampplaats en bond ze samen met wilgentenen tot een driepoot.

Om gewicht te besparen had hij een nest aluminium pannen meege-nomen, een compromis. Hij hing de broek met zand aan de driepoot

en haalde water in de twee grootste pannen, waarmee hij de rokende houtskool bluste en met de rest het zand in de broekspijp begoot.

Ergens had hij het gevoel dat zijn “oudere broer” – hij had overigens geen levende broers meer – stond te kijken tot hij een fout maakte of iets stoms deed.

Enkele grotere stukken van het gebluste houtskool schikte hij onderin de vrije broekspijp, die hij zo dicht had gebonden dat er een kleine opening bleef. Met de achterkant van de handbijl vergruisde hij de overige houtskool en bracht daarvan een laag op de grotere brokken aan.

Hij was niet tevreden over de kwaliteit van het water dat uit het zand lekte en begoot het nog enkele keren, tot het water helder werd. Hij bracht het natte zand over naar de andere broekspijp. Pas na enkele pannetjes met water uit de stroom vond hij het water dat onderuit het filter druppelde goed genoeg om te drinken. Hij vulde de broek met water tot aan het kruis en liet het langzaam door het filter zakken. Het smaakte goed. Een kleine overwinning, waar hij bovenmatig verguld mee was. Hij had het idee uit een oud oorlogsboek waarin de bemanning van een neergestorte bommenwerper op deze wijze moeraswater zuiverde tot drinkwater. Ook in een broek.

Het opzetten van de tent ging vlot al was het de eerste keer. Hij had in het bos een plek met varens gezien en haalde armen vol van de dorre bladeren op als matras. Dat had hij zelf verzonnen, meende hij.

De zon was intussen laag boven de heuvels achter het bos gezakt, hij had niet veel daglicht meer, maar wel meer hout nodig en de klei langs de oever nodigde uit om enkele potten te maken. Kon hij de cursus keramiek in de praktijk brengen. Koortsachtig bedacht hij dingen waarmee hij de dag kon verlengen. Want de eerste nacht alleen in het wild kondigde zich aan.

In de vallende schemer kookte hij in het kleinste pannetje van de drie enkele handen volkoren rijst met een bouillonblokje. Met plakjes droge worst was dat de hele maaltijd. Groenten kon hij morgen langs de beek plukken, er stond heldergroen jong zevenblad. Een van de soorten wilde groenten die Romeinse soldaten naar het noorden hadden

meegenomen, evenals de tamme kastanje volgens bepaalde historici. Het denken aan Romeinse legionairs die door een vreemd landschap trokken dat overal vijanden kon herbergen gaf wat soulaas aan zijn existentiële angst geheel alleen overgeleverd te zijn aan ongetemde natuur. Hij had niets te vrezen: geen rovers, geen vijanden of roofdieren, zelfs geen slecht weer.

Naarmate het licht week uit de hemel en het vuur meer licht ging geven, kwam een gevoel van knusheid. Zijn kampje in de flakkerende lichtkring was alles wat hij had en hij kon het erme doen. Zijn stevige en waterdichte tent was als het huisje van een slak: bij nacht en ontij kon hij zich erin terugtrekken.

Tevreden met zijn conclusies vormde hij enkele primitieve potten en kommen uit de klei, die hij maar kort doorkneed had. Kwaliteit kwam later. Het met eigen handen vormen van potten voor zijn huishouden uit klei van “eigen bodem” voelde als een bezegeling van een contract tussen hem en zijn verkozen biotoop. Hij was door zijn reizen over de wereld bekend geraakt met magie en dit was aardemagie van het zuiverste water. Voor het eerst van zijn leven had hij de grond in handen waar hij op woonde, om er iets anders van te maken wat hij ook nodig had. Hij had het magische gevoel met de schepen gehad waar hij schipper van was geweest, waar hij op gewoond had, die hij van boeg tot achterstevan gekend had, waar hij zichzelf, bemanning en lading mee over de wereld had verplaatst in vrieskou, tropenhitte, stormen, langs andere schepen en in gevaarlijke havens. Maar nooit aan de wal. Tot nu.

Zijn handen werkten door terwijl zijn gemoed naar de beelden keek die zijn herinneringen projecteerden.

Tot de potten klaar waren. Hij verwachtte geen regen, maar wel dauw en zette ze in de tent om te drogen. De dag liep ten einde en het werd tijd om zijn logboek bij te werken. Te beginnen, corrigeerde hij zichzelf, want het was een nieuw boek met blanco bladzijden. Bij het licht van een voorhoofdlampje, dat uitsluitend hiervoor gebruikt mocht worden had hij zichzelf beloofd, beschreef hij met een pen en oostindische inkt wat hij gedaan, gezien en gemaakt had. Hij maakte

er kleine tekeningetjes bij. Tevreden vloei­de hij de natte inkt af en borg het logboek in een waterdichte tas, trok het vuur uit elkaar en ging slapen. Bang voor grote roofdieren hoefde hij niet te zijn en er was nog geen tuin die hij zou moeten beschermen tegen wildvraat.

Hij sliep slecht, al was zijn varenbed best comfortabel. Gedachten, ideeën en herinneringen maalden ongestructureerd door zijn hoofd.

Het was nog donker toen hij buiten ging plassen en besloot om meteen aan de slag te gaan. Wat had hij het eerste nodig, behalve zijn leren broek? Eerst vuur maken. Hij groef enkele gloeiende kooltjes uit de berg as en had weldra een vuurtje aan de praat. Er was nog rijst die hij gelaten wegkauwde. Het zou nog wel even duren voordat hij de eerste oogsten kon verwachten van gewassen waarvan het zaad nog in de rugzak was geborgen.

Hij plaatste de kleiwaren in de warme as en besloot een waterfilter te maken van aardewerk. De lichter wordende hemel gaf genoeg zicht om de plaats terug te vinden waar hij de vorige avond klei had gedolven. Hij maakte nu meer werk van het doorkneden, ter plekke van de uitgegraven klei.

Het werd licht genoeg om de eerste van vier stapelbare potten op te bouwen. De bodems van drie van de te stapelen potten perforeerde hij met een splinter. Hij werkte snel en bedreven, alsof hij nooit anders had gedaan. De klei wees zichzelf bij het maken van slierten die hij in ringen opstapelde en aan elkaar smeerde. Het handwerk bracht rust in lijf en leden, uiteindelijk ook in zijn hoofd.

De zon was al over het zenith toen hij tevreden achterover leunde. Het was winderig met zeilende wolken, geen regenweer, de potten konden hier wel even blijven staan drogen.

Hij stond op en strekte zijn stijf geworden benen. Een stukje lopen zou hem goed doen, eens kijken wat dat bos te bieden had.

Hij verzamelde brandhout en maakte een inventarisatie van wat het bos nog meer kon leveren. Dat zag er veelbelovend uit.

Op de terugweg, met bossen brandhout op zijn schouders, groeide het gevoel dat hij en de plek, de natuur om hem heen, zich wel tot el-

kaar zouden kunnen verhouden. Terug bij de tent besloot hij om het experiment hier uit te voeren. Afgezien van de onvoldoende kwaliteit van het water was alles aanwezig wat voor een zelfvoorzienende eenling nodig was. Tijd om alle financiële regelingen definitief te maken, waarvoor hij naar de havenstad zou moeten reizen. Op de terugweg kon hij boodschappen doen.

Net als op zee gold bij deze “reis” de ijzeren wet om het logboek dagelijks bij te houden. Hij vermeldde alle verrichtingen en overwegingen, trapte het vuur uit, schatte in dat het droog zou blijven, leegde zijn rugzak en ging de weg die hij was gekomen.

Bij de brug in het stadje kwam het pad uit bij een trap naar de weg, waar ook een bushalte was. Gedurende de wandeling en met name tijdens het wachten groeide de realisatie dat hij gevoelsmatig mijlenver verwijderd stond van het menselijke gebeuren. Het druide een beetje en voorbijgangers passeerden gehaast en in zichzelf gekeerd. Ook de mensen die wel wisten wanneer de bus ging en zich op het laatst bij hem voegden onder deabrieken niet op of om.

De korte reis naar het dichtsbijzijnde treinstation kwam hem voor als een ruimtereis naar andere planeten. Dat had hij eigenlijk zijn hele leven als zeeman al gehad aan de wal. De haven was een ruimte/tijd wisselplaats en pas aan boord durfde hij uit zijn cocon te komen. Bij de liefjes in de vele havens die hij had aangedaan was hem elke keer hetzelfde overkomen. Pas als hij het naakte lichaam van de vrouw tegen zich aan voelde kwam hij naar buiten. Zijn minnen was langzaam en bedachtzaam, soms een hele nacht lang, want als het ophield moest hij weer in zijn harnas. Zijn vriendinnen koesterden zich in zijn onversneden aandacht en gaven het hem terug. Even was hij dan thuis, zo had het gevoeld, mijmerde hij in de trein.

In de grote havenstad waar hij een tijd lang een zeeliedencafé had gehad – gekocht met de gouden handdruk van de maatschappij – had hij enkele zaken af te handelen. Omdat hij zijn huis in een buitenwijk had verhuurd nam hij een kamer in een ouderwets hotelletje in de binnenstad, waar hij ook dineerde. Het hotel was vertrouwd dan zijn woning.

De volgende ochtend stond hij – na een copieus ontbijt – bij een zebra te wachten toen hij van achteren werd aangereden. In een reflex greep hij de paal van het verkeerslicht om zich overeind te houden en met zijn andere hand een kind bij de kraag, dat voorover dook van de driewieler waarmee hij tegen zijn benen was gereden. Langssnellende fietsers remden geschrokken en slipten op de natte straat, enkelen vielen. Hij hield zich overeind aan de verkeerspaal en keek verbaasd, ondanks de pijn in zijn kuit, naar het schreeuwende en worstelende kind dat hij bij de kraag hield. Er gebeurde van alles tegelijk: een scheldende man rukte het kind uit zijn hand, mensen dromden, een politieauto stopte en braakte twee agenten uit, boze gevallen fietsers schreeuwden. Philip werd alleen maar verbaasder en verbaasder.

De agenten wisten de omstanders enigszins te kalmeren en begonnen vragen te stellen aan de ziedende man met het kind. Sommige gevallen fietsers reageerden met luide stemmen dat de man het bij het verkeerde eind had. Philips verbazing rees ten top naarmate niemand hem iets vroeg. Van het gekrakeel begreep hij niets, hij kon de mensen niet eens verstaan. In welke ruimte/tijd kronkel was hij in hemelsnaam terecht gekomen?

Opeens was het afgelopen. De fietsers vertrokken gehaast, de man liep weg, scheldend op het kind dat hij bij de nek op het driewielertje voortduwde, de politieagenten groetten hem, stapten in en reden weg.

Een dame naast hem, ook wachtend tot ze over konden steken, merkte op: ‘Die man beschuldigde u van geweld tegen zijn zoontje, had u dat wel door? De fietsers vertelden de politie dat u het kind heeft gered door te voorkomen dat het tussen de fietsers op straat zou belanden.’

Het voetgangerslicht sprong op groen. Tijdens het oversteken had Philip nog net gelegenheid om de dame te bedanken voor haar uitleg voor ze in de drukte verdween.

Hij liep de weg naar zijn doel, een advocatenkantoor, op de automatische piloot. Zijn reflexen waren in ieder geval goed, monkelde hij. Hij realiseerde zich wel dat het vastpakken van een kind heel gevaarlijk kon uitpakken. Die vader had kennelijk niet gezien dat zijn

zoontje de hellende straat af sjeesde en tegen hem op botste. Wat als er geen omstanders waren geweest die hadden gezien wat er werkelijk gebeurde? Hij wilde er niet aan denken.

Dat deed hij natuurlijk toch. Hij kwam langs een overdekt terras met verwarmers dat net open ging en streek neer voor een Irish coffee. Hij kon een opkikker wel gebruiken.

Wat was er gebeurd? Kennelijk had een vader niet op zijn zoontje gelet die prompt van de helling af was gereden op zijn driewieler. De man kijkt op en ziet zijn kind worstelen met een vreemde man. Tenminste, laten we aannemen dat het een kind van hem was. Hij stormt erop af om zijn kind te redden en beschuldigt de vreemdeling van kidnappen of zoiets. Alleen dankzij de gevallen fietsers, die het allemaal gezien hebben, worden de agenten ervan overtuigd dat er van kidnaping geen sprake is. Iedereen gaat zijns weegs en niemand denkt eraan dat hij, Philip, het leven van dat kind heeft gered door zijn bliksemsnelle reactie. Alleen die dame die ook stond te wachten had het door.

Wat als... hij durfde niet verder te denken, rekende af en vervolgde zijn weg naar het kantoor dat over zijn bezittingen rentmeesterde.

Er is niets aan de hand, verzekerden ze toen hij aan de besprekingstafel had plaatsgenomen, hij moest nog wat stukken tekenen om te bevestigen dat hij op dit kantoor domicilie had gekozen. Ten aanzien van zijn beroep op de scheepvaartmaatschappij om ook de tweede helft van de toegezegde uitkoopsom te betalen, waren ze pessimistischer. De rederij was overgenomen door een andere uit een “goedkope vlag land” en erkende zijn claim niet. Een rechtzaak zou lang duren en veel gaan kosten aan juridische bijstand. Met andere woorden: hij kon het beter zo laten.

Terug op straat overviel hem een gevoel van eenzaamheid, van alleen staan in een onverschillige wereld. Zijn naaste familie, twee broers, was er niet meer. Hij moest op zijn tellen passen, hij had geluk gehad dat er getuigen waren die hem het kind hadden zien redden, anders was hij wellicht beschuldigd van kinderroof of kindermishandeling en gearresteerd. Als klap op de vuurpijl kon hij fluiten naar de

rest van het geld. Wat was dit voor een wereld? Hij besloot *linea recta* terug te gaan naar zijn plek aan de rivier die hij gekozen had om zich los te maken van de mensenmaatschappij. Hij rilde van het ongemak.

De zon was al onder toen hij aankwam in zijn kampementje. De confrontatie met de bewoonde wereld was slopend geweest. Hij had dingen moeten regelen waar hij een hekel aan had en dat was nu klaar.

Hij was moe, terneergeslagen en tegelijk nog kwaad, had geen puf om te koken, werkte het logboek summier bij en legde zich kauwend op een stuk droge worst te slapen.

Zijn nachtrust was diep, ongestoord en eindigde pas bij het opgaan van de zon boven de moerassen in het oosten. De vrede van de plek was die nacht in zijn hart geslopen, zozeer zelfs dat hij dwaas zat te glimlachen terwijl hij ontbeet met meegenomen brood, kaas en thee, onderwijl zijn nieuwe aanwinsten uitstallend: een kettingzaag, Aspen gifvrije benzine, kettingolie, een spade zonder steel, pootgoed, een grote bijl en een hark, beide zonder steel, een zak zout om mee te glazuren en een fles whisky. Een groter gewicht dan hij gewoon was op zijn rug te dragen. De blijdschap dat hij dit allemaal had kunnen sjuwen overstemde de herinnering aan het afzien tijdens de zware tocht. Want hij was thuis! Nogal verrast door het omhelzende gevoel dat deze plek hem bood inspecteerde hij alles, meer om opnieuw kennis te maken dan uit controledrang. Elke aanwinst die hij aansleepte maakte zijn huis bewoonbaarder, herbergzamer.

De potten in de as waren goed gedroogd, maar hier en daar gescheurd. Het was dan ook hele rauwe klei geweest. Toen hij later de onderdelen voor het waterfilter had opgehaald, bleken daar ook droogscheurtjes in voor te komen. Hij maakte kleislib en vulde de scheurtjes. De rest van het slib liet hij bezinken, zodat hij *terra sigilata* verkreeg, een vloeibare slib van de fijnste deeltjes die boven blijft staan en waarmee hij het aardewerk waterdicht kon schilderen. Zoutglazuur zou de binnenkant waterdicht moeten maken. De potten waren nog niet droog genoeg, de constructie van een veldoven kon wachten. Een zucht van opluchting maakte duidelijk dat hij daar tegenop zag. Het

was best een groot project en hij deed alles voor de eerste keer.

Het werken kreeg een bepaalde routine, zonder de haast die hem de eerste dag had opgejaagd, en verstevigde daarmee de keuze om op deze plek zijn nederzetting te realiseren. Hij bewees voor zichzelf, met elke handeling die hij ondernam, dat hij het kon.

Hij had zaden bij zich waarvoor het nu de ideale zaaitijd was, stond op de zakjes. Om een moestuin te beginnen moest hij de zode omspitten en daarvoor had hij een spade nodig. Van een essen stammetje, dat hij met vooruitziende blik van de oever had meegenomen, maakte hij een dunne steel voor de hark, een dikkere voor de schop en van het ondereind kapte hij met de kleine bijl een lange steel voor de grote bijl. Er was geen hout meer over voor de hak en de dissel, die moesten maar even wachten. Hij hardde het verse essenhout in het vuur zodat hij het, volgens de scouts, direct kon gebruiken. De bijlsteel zou het langst moeten drogen en legde hij apart.

Met zijn kersverse spade begon hij een smalle strook in een vierkant om te spitten voor erwten die konden klimmen tegen de afrastering die hij tegen reëen en ander wild moest gaan maken. Het viel niet mee en toen de steel brak op de taaie zode, besloot hij het lange gras eerst te maaien met een pas aangeschaft handzeisje. Ook dat ging moeizaam, vooral omdat hij het voorover gebogen moest doen. Teleurgesteld hield hij ermee op en ging eten maken. Bij het licht van het vuur sneed hij een nieuwe steel voor de spade. Hij had niet gedacht dat het eigenhandig aanleggen van een moestuin zoveel voeten in de aarde zou hebben. De grond leek zo meegaand.

De volgende dag ging het beter, voornamelijk doordat hij erkende dat het zwaar en traag werk was om een taaie oude zode handmatig om te leggen en de grond te transformeren tot een gul zaaibed.

Hij kreeg verbinding met de grond toen hij begon te begrijpen hoe het samenspel was tussen plantenwortels en aarde. Hij maaide een stukje en sneed de zode met de spa in kleine vierkanten, die hij los wrikte en met de hand omdraaide en als het ware tot een zaaibed plaveide, zodat er geen gras tussendoor piepte. Hij herinnerde zich uit de tuinboeken die hij bestudeerd had dat dit een nauwelijks door

tuinmensen getolereerde manier was om een graszode tot zaaibed om te toveren als er direct gezaaid moest worden.

Hij dekde de zaaibedden tegen vraat af met dode varenbladeren uit het bos. Tijdens de wandelingen heen en weer tussen de varens en de tuin ervoer hij iets van de tijdloze magie van de duldende, gevende aarde, de weidse luchten in vele kleuren blauw; wolkenrijen, van onderen belicht door een roziger wordende zon. Als hij stilstond en zijn geest liet uitreiken, kon hij zich de dunne deken van lucht in al zijn omvang voorstellen, luchtlagen die dodelijke straling van de zon modereerden tot weldadig licht dat alles deed groeien.

Na een laatste kleurenspektakel vervaagde de lucht en keerde hij terug. Hij at van zijn voorraden bij het licht van het vuur, schreef in zijn logboek en legde zich in zijn tent te slapen, vermoeid door het ongewone werk en tevreden over wat hij bereikt had met zijn calculerende hoofd en volstrekt ongeoefende lichaam.

Na een eerste, diepe slaap van een paar uur, begon zijn hoofd te malen. Flitsen van zijn vriendinnen wisselden af met situaties op volle zee of havens. Zijn zelfbeeld begon barsten te vertonen. Hij had altijd gedacht een aardige man te zijn geweest, maar het delirium waarin hij terecht kwam was een mallemolens van zelfverwijt, spijt en schaamte.

Hij durfde niet verder te gaan slapen en zat rechtop met de slaapzak om zich heen in de nacht te staren. Zijn ongenoegen, onvrede en onmin met de wereld aan de wal hadden hem altijd zo in beslag genomen dat hij het perspectief op zichzelf in de weg had gezeten. Want toen hij steeds minder havens aandeed had hij nooit contact gezocht met zijn vriendinnen in de plaatsen waar hij niet meer kwam. Normaal stuurde hij een telegram dat hij eraan kwam en twee, drie dagen zou kunnen blijven. Het nooit meer komen was ook zo sluiwend gegaan, maar aardig was het niet geweest.

Hij dronk een glas whisky en toen hij erkend had dat zijn omgang met vrouwen niet onberispelijk was geweest, werd het rustiger in zijn hoofd en durfde hij het neer te leggen op het kussen om verder te slapen.

2. Vuurtipi en veldoven

De nieuwe dag begon met lichte regen. Bij het eerste geruis op het tentdoek schoot hij wakker, kroop naar buiten en zette op de tast de potten binnen. Grommend en zinderend van de adrenaline besloot hij zich in de regen te wassen en meteen een afdak te gaan maken voor het vuur, brandhout en drogende kleiwaren. Hij nam niet de moeite zijn natte lijf aan te kleden en rende op een drafje naar de stroom, bijl en boomzaagje in de hand. Hij zaagde zich in het zweet om warm te blijven in de kille regen en om de elektrische onrust uit zijn spieren te werken. Het naakt bezig zijn in oncomfortabele natigheid was opwindend oer en een opkikker voor zijn conditie. Hij bracht geoogst hout naar zijn kampje tot hij vond dat het genoeg was. Moe geworden van alle gesleep kroop hij in zijn tent, droogde zich met de enige handdoek die hij had en trok kleren aan over zijn stroeve huid. Onder zijn slaapzak lag hij broeierig warm te worden en dacht na over de volgende stappen. Hij had palen, hazelaarscheuten en wilgentenen om te binden, nu nog riet om het dak te dekken. Aan de overkant van de stroom was een rietveld. Er groeiden al groene scheuten tussen de dode stengels van het vorige jaar, maar ze waren nog te maaien. Hij had daarvoor dat handzeisje gekocht, dat de vorige dag was ingewijd om het gras te maaien waar hij ging spitten.

Hij trok een korte broek aan en deed sandalen aan zijn blote voeten, want hij moest door de stroom waden.

Het water was steenkoud, gelukkig bestond het rietveld uit pollen waar hij met droge voeten op kon staan. Het maaien was zwaar werk: niet alleen waren de rietstengels onderaan hard, hij moest het ook nog gebogen doen. Elke armvol bracht hij naar de overkant, dan kon hij zijn rug strekken, al was het water zo koud dat zijn benen ongevoelig werden. Verbeten zette hij door; de wisseling tussen het maaien en door het water waden deed zijn bloed gloeien en ontdooide na elke tocht zijn benen, zelfs zijn voeten.

Op een gegeven moment zou hij net met een bos riet op zijn schouder het water in stappen, toen hij in de bocht twee kajaks ontwaarde